

De Heilige Odrada van Balen

Verzameling van alle publicaties

Kamiel Mertens & Jaak Jansen

Studium Generale vzw

2014

Mertens, Kamiel (redacteur) en **Jansen, Jaak** (wetenschappelijk adviseur):
“**De Heilige Odrada van Balen – Verzameling van alle publicaties**”; Studium Generale vzw, Balen, 2014; 978-90-76967-51-6; twee banden, **924.pp.**, band 1: pag. 1 tot 410, band 2: pag. 411 tot 924; formaat A4; softcover gelijmd; illustraties kleur en z/w; bibliografie.
ISBN 978.90.76967.51.6

Inschrijven door betaling van **75 €** (+ evtl **10 €** verzendingskosten in België), **vóór 9 juni 2014** op **BE72 9730 6004 1216** van Studium Generale vzw - Holven 11 - B-2490-Balen (België), met vermelding “Odrada-verzameling” + uw adres. Na die datum wordt de prijs voor de twee delen **85 €**. De boeken worden verstuurd vanaf **10 juli 2014**, maar ze kunnen vanaf die datum ook afgehaald worden op ons adres, na telefonische afspraak op 014-81.33.75. (Kamiel Mertens). **Klanten in Nederland** nemen best vóór het bestellen contact met ons voor een specifieke regeling. (**BIC**-nr van onze bank is **ARSPBE22**)

De boeken kunnen nadien nog aangekocht worden zolang de voorraad strekt. Meer info en volledige inhoudstafel: www.studiumgeneralevzw.be en kamiel.mertens@skynet.be

Over het boek

De oudste tekst over de H. Odrada die wij kennen is de Vita Odrade uit 1304, opgenomen in de Acta Sanctorum. Die zou geschreven zijn door een anonieme monnik van de benedictijnerabdij van Sint-Truiden. Die abdij bezat rechten op de “Heerlijkheid van Alem”, de plaats waar volgens de Vita het dode lichaam van Odrada begraven werd en waar het gedurende eeuwen in de aarde geborgen bleef.

Diezelfde ‘Vita’ verhaalt over de plaats Scapis of Scheps, de bakermat van het latere dorp Balen. Daar werd Odrada volgens de overlevering geboren en heeft ze haar korte leven doorgebracht in eenvoud, godsvrucht en onophoudend dienstbetoon aan armen en lijdenden in haar omgeving. Na haar dood werd haar lichaam door een ossenspan vervoerd tot in Alem, een plaatsje aan de Maas, boven Den Bosch, waar een langdurige Odrada-verering ontstond.

De toenmalige bisschop van Den Bosch, Zoësius, lag aan de basis van de opgraving van haar gebeente en de verspreiding van delen ervan onder verschillende parochies in Nederland (Alem, Macharen, Schijndel, Hooge Mierde) en ons land (Balen, Mol-Millegem). Zo kwam uiteindelijk in 1654 het onderste kaaksbeen van Odrada terecht in de Sint-Andrieskerk in Balen, waar de devotie tot Odrada een hoge vlucht nam. Tot op onze dagen wordt in Balen-Scheps jaarlijks een Odradaviering gehouden, net zoals in het Nederlandse Macharen. De H. Odrada staat op de kerkelijke kalender van de bisdommen Den Bosch (3 november), Antwerpen en Mechelen-Brussel (5 november), wat betekent dat haar naam ook na de “zuivering” van 1969 behouden bleef op de ‘Canon der heiligen’ van de katholieke kerk.

Vanaf de 17de eeuw hebben meerdere historici en hagiografen zich gebogen over het levensverhaal van de H. Odrada en zeer kritisch gereflecteerd over de verschillende aspecten ervan. Ook de jongste jaren hebben jonge academici de figuur van Odrada als onderwerp van hun universitair werk gekozen. De Nederlandse prof. dr. Annemarie Speetjens is onder hen zeer toonaangevend. Korter bij huis, in Balen zelf, is kunsthistoricus Jaak Jansen steeds bijzonder geïntrigeerd geweest door het Odradaverhaal en hij schreef er meerdere artikels over. Ook de literaire wereld schonk aandacht aan de H. Odrada, één van de schaarse heiligen van eigen bodem. In 1928 en 1949 werden in Balen massaspelen over Odrada opgevoerd, respectievelijk geschreven door Arie Entbrouckx en Jozef De Voght.

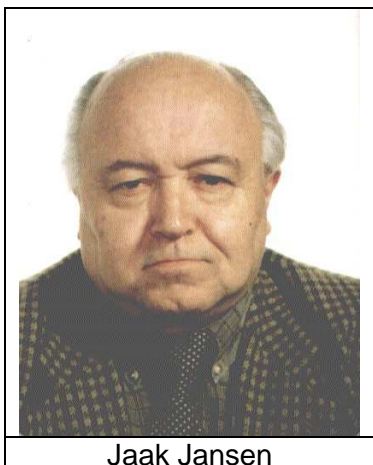
Op “positief-wetenschappelijk vlak” noteren we de radiocarbondatering (C¹⁴-methode) van het onderste kaaksbeen, de Odradareliek van Balen, door ir. Mark Van Strydonck van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium in België, uitgevoerd in 2006. Daaruit blijkt onomstotelijk dat het dateert uit de periode 660-770, zijnde de tijd der Merovingers. Dat stemt overeen met de gegevens uit de Vita Odrade en bevindingen uit historisch onderzoek.

Voor de eerste maal hebben wij in deze twee omvangrijke banden letterlijk alle gekende historische en liturgische teksten, afbeeldingen, liederen, verhalen,... over Sint-Odrada systematisch gebundeld. De samenstellers hopen dat toekomstige onderzoekers, hagiografen, historici... die zich over Odrada willen buigen, met dit werk een overzichtelijk en gedocumenteerd geheel hebben dat hun ‘geestelijke arbeid’

zal vergemakkelijken en bevorderen. Voor iedereen die ons religieus-cultureel erfgoed koestert, een absolute aanrader en kostbaar bezit.

Hiermee is niet het laatste woord gezegd: kort vóór het afsluiten van de redactie ontdekten we in het gemeentearchief van Oss (Nederland) een archiefstuk over Odrada van de hand van Joannes Gillemannus, “van ’t Rooij-Klooster bij Brussel”, dat verloren gewaand werd. Een transcriptie van dat en enkele andere belangwekkende documenten werd ons bezorgd door kunsthistoricus Richard de Beer uit Macharen. Maar de analyse van die documenten is werk van lange adem en zal één van de opdrachten zijn voor volgende onderzoekers.

Over de auteurs

Jaak Jansen

Jaak Jansen (*1939) is geboren Balenaar en kunsthistoricus van opleiding. Zijn ganse professionele leven was hij verbonden aan het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium in Brussel, met als opdracht de inventarisatie van de kunstwerken in de kerken en kapellen. Ook na zijn pensionering blijft hij wetenschappelijke teksten schrijven over zijn vakgebied. Over de H. Odrada heeft hij reeds een serie artikels gepleegd en hij is de onbetwiste autoriteit inzake onze dorpsheilige..

Kamiel Mertens
(in betere tijden)

Kamiel Mertens (*1943), eveneens geboren en getogen in Balen, was het grootste deel van zijn beroepsleven verbonden aan het Hoger Instituut der Kempen in Geel, als hoofdbibliothecaris, met daarnaast activiteiten als persvoorlichting, culturele manifestaties en dergelijke. Hij was medestichter van de academische uitgeverij Campinia Media vzw op de campus-Geel. Sinds zijn pensioen leidt hij Studium Generale vzw en is als zodanig ook auteur of redacteur van een 50-tal boeken op het vlak van religieus en cultureel erfgoed.

Met steun van de
Vlaamse overheid

ODRADA

Jouw INTERIEUR, JOUW verhaal

WWW.ODRADA.BE

Inhoudstafel

Band 1

Ten geleide (mgr Johan Bonny)...

Voorwoord (K.M.)

Deel 1 - De Vita van de H. Odrada

H.1. Betekenis van de vita en de gekopieerde versies (J.J.)

H.2. Annemarie Speetjens: De vita Odrade

H.2.1. Wie is prof. dr. A.J. Speetjens? (K.M.)

H.2.2. Vijf handschriftbeschrijvingen

H.2.2.A. Het Breviarium van Alem

H.2.2.B. Het Passionarium van Sint-Truiden

H.2.2.C. Het Legendarium van Korsendonk

H.2.2.D. Het Hagiologium Brabantinorum

H.2.2.E. Het Legendarium van de kartuizers bij Den Bosch

H.2.3. Kritische editie van de vita Odrade

H.2.4. Vertaling van het leven van de heilige Odrada naar het Nederlands

H.2.5. Commentaar op de vita door A.J. Speetjens

H.2.5.A. Thema's en topoi

H.2.5.B. Jeugd en afkomst

H.2.5.C. Levenswijze

H.2.5.D. Het stiefmoedermotief

H.2.5.E. Het getemde paard

H.2.5.F. De bron, de oude boom

H.2.5.G. Ascese, ziekte en naastenliefde

H.2.5.H. De ossenwagen

H.2.5.I. Klassieke retorica

H.2.5.J. De betekenis van de Vita Odrade

H.3. Acta Sanctorum: Vita de Sancta Odrada (1894)

H.3.1. Wie was Charles (Karel) De Smedt s.j.? (K.M.)

H.3.2. Vita de Sancta Odrada in het Latijn

H.3.3. Commentaar in het Latijn door Charles De Smedt

H.3.4. Commentaar vertaald en samengevat door latinist Geerd Van den Abbeele

H.4. Judocus Coene (1688)

H.4.1. Wie was Judocus Coene? (K.M.)

H.4.2. Het leven van de H. Maghet Odrada

H.5. Andreas Geboers en Frans Van Olmen (1891)

H.5.1. Wie waren Andreas Geboers en Frans Van Olmen? (K.M.)

H.5.2. "De H. Odrada van Baelen, haar leven en hare vereering"

Deel 2: Historisch onderzoek en publicaties

H.1. Heiligencompendia (1832-2006) (K.M.)

H.2. Odrada Dilleni (1840-1855) (J.J.)

H.2.1. Wie was Petrus Jozef Dillen?

H.2.2. Dillen over Odrada

H.3. Alfred De Ridder (1901)

H.3.1. Wie was Alfred De Ridder? (K.M.)

H.3.2. Odrade (Saint-) (in de Biographie Nationale Belge)

H.4. Hendrik Van de Weerd (1928)

H.4.1. Wie was Hendrik Van de Weerd? (K.M.)

H.4.2. Wanneer leefde de H. Odrada? Haar legende en vereering

H.5. mgr G.P.J. Bannenberg (±1930)

H.5.1. Wie was mgr. Bannenberg? (K.M.)

H.5.2. Studie betreffende Odrada, Alem, breviarium v.d. collegiale kerk

H.6. Milo Koyen (1947)

H.6.1. Wie was Milo Koyen? (K.M.)

H.6.2. Sinte-Odrada van Scheps

H.7. Floris Prims (1948)

- H.7.1. Wie was Floris Prims? (K.M.)
- H.7.2. De H. Odrada (in "Parochiewezzen in de Antwerpse Kempen")
- H.8. A.M. Frenken (1956)
- H.8.1. Wie was A.M. Frenken? (K.M.)
- H.8.2. Sint-Odradis van Balen en de Odradiskerk van Alem
- H.9. Karel Van den Bergh (1968)
- H.9.1. Wie was Karel Van den Bergh? (K.M.)
- H.9.2. Nota's over de H. Odrada van Balen
- H.10. Maurice Coens (1971)
- H.10.1. Wie was Maurice Coens? (K.M.)
- H.10.2. Le miracle du cheval dompté par une vierge...
- H.11. Willy Steurs (1993)
- H.11.1. Wie is/was Willy Steurs? (K.M.)
- H.11.2. Alem et Saint-Trond – Hagiographie et histoire naturelle – la Vita Odradae
- H.12. Annemarie Speetjens (1999) - De Vita Odrade
- H.12.1. Inleiding
- H.12.2. Het kapittel en de proosdij te Alem
- H.13. Arnoud Bijsterveld (2001)
- H.13.1. Wie is Arnoud Bijsterveld? (K.M.)
- H.13.2. Odrada, Oda, Odulfus – drie middeleeuwse heiligen van Noord-Brabant
- H.14. Speetjens - Sint-Odrada en het kapittel van Alem in Noord-Brabant (in Signum)
- H.15. Mark Van Strydonck (2006)
- H.15.1. Wie is Mark Van Strydonck? (K.M.)
- H.15.2. Odrada van Balen en de witte hengst
- H.16. Jaak Jansen (2006)
- H.16.1. Wie is Jaak Jansen? (J.J.)
- H.16.2. Wanneer leefde de H. Odrada – 7de -8ste of 11de -12de eeuw?
- H.17. Janna Lefeverre (2006)
- H.17.1. Wie is Janna Lefeverre? (K.M.)
- H.17.2. Een spirituele topografie van de gemeente Mol
- H.18. Molse Werkgroep 'Odrada' (2006-2008) (K.M.)
- H.19. Tim Opgenhaffen (2011)
- H.19.1. Wie is Tim Opgenhaffen? (K.M.)
- H.19.2. Merovingische mystiek - Odrada
- H.20. Archeologisch onderzoek
- H.20.1. Adolphe Reydam's & Poils (1910) – Fouilles à Baelen-lez-Gheel
- H.20.2. Louis Stroobant (1924)
- H.20.2.1. Wie was Louis Stroobant? (K.M.)
- H.20.2.2. Le Brabant protohistorique et légendaire – Baelen (-Wezel) (Anvers)
- H.20.3. Louis Grietens (1946) – Opgravingen te Baelen-Scheps
- H.20.4. Jef Hus
- H.20.4.1. Wie is Jef Hus? (K.M.)
- H.20.4.2. Opgravingen te Scheps (1974)
- H.20.4.3. Aerial Photography (1999)
- H.20.4.4. Archivalische bronnen over Scheps
- H.20.5. Hus, Geerts & Leysen: Middeleeuws aardewerk te Scheps (1980)

Band 2

Deel 3: Odrada-devotie, -reliken en -kunstpatrimonium

- H.1. Inleiding: Stukjes hemel op aarde (door K. Anciaux, C. Engelbosch en L. Jansen)
- H.2. L.H.C. Schutjes over de H. Odrada
- H.2.1. Wie was L.H.C. Schutjes? (K.M.)
- H.2.2. Over Alem en Odrada
- H.2.3. Over Macharen en Odrada
- H.2.4. Over Balen en Odrada
- H.2.5. Over Mol-Millegem en Odrada
- H.3. Geboers en Van Olmen – vergelijkend onderzoek edities 1891-1898 (J.J.)
- H.4. Acta Sanctorum Commentaar Ch. De Smedt -1894 (deel) (G. van den Abbeele).
- H.4.1. (§2.) Over de reliquia van de heilige Odrada

- H.4.2. (§3.) Over de verering van de heilige Odrada
- H.5. Jaak Jansen
 - H.5.1. Het schilderij van de H. Odrada (1981)
 - H.5.2. H. Odrada - Bouwstoffen kunstgeschiedenis 1 (1990) – inleiding
 - H.5.3. Iconografie van de H. Odrada en catalogus van haar afbeeldingen
- H.6. Annemarie Speetjens (1998) – De verering van de H. Odrada
 - H.6.-3.A. De kerk van Sinte-Odrada in Alem
 - H.6.-3.B. De relieken van Sinte-Odrada
 - H.6.-3.C. Institutionaliserings van de cultus
 - H.6.-3.D. De liturgische viering
 - H.6.-3.E. Volksdevotie
 - H.6.-3.F. De cultus buiten Alem
 - H.6.-3.G. De Vita Odrade – aanleiding en auteur
- H.7. Jaak Jansen (2006) – Devotie tot de H. Odrada in de Kempen in de 17de eeuw
- H.8. Jaak Jansen (2010) – Devotie tot de H. Odrada in de Kempen in de 19de eeuw
- H.9. Jaak jansen (2014) – Het beeld en het reliekschrijn van de H. Odrada (1891)
- H.10. Nederlandse internetbronnen over de H. Odrada
 - H.10.1. Alem en Odrada (Meertens.knaw-Arnoud-Jan Bijsterveld)
 - H.10.2. Eersel, de lindeboom en Odrada (Meertens.knaw-Arnoud-Jan Bijsterveld)
 - H.10.3. Hooge Mierde en Odrada (Meertens.knaw-Gerard Rooijackers)
 - H.10.4. Macharen en de H. Odrada (Meertens.knaw-Richard de Beer)
 - H.10.5. De H. Odrada van Alem (Digitaal Vrouwenlexicon-Annemarie Speetjens)
- H.11. De Odrada-verering in Balen (Kamiel Mertens)
 - H.11.1. Wie is Kamiel Mertens?
 - H.11.2. Chronologie - Kerndata in de Odrada-devotie in Balen
 - H.11.3. De “Gazet van Moll” en het “Annoncenblad van Moll” over de H. Odrada
 - H.11.4. Belang v.d. Balense clerus voor de Odrada-devotie
 - H.11.4.1. Van Tilborgh Joannes (1651 – 1666)
 - H.11.4.2. Bols Joannes Carolus (1826-1868)
 - H.11.4.3. Van den Bosch Cornelius (1868-1891)
 - H.11.4.4. Van der Donck Guillielmus Ludovicus (1891-1898)
 - H.11.4.5. Geudens Joannes Ludovicus (1898-1936)
 - H.11.4.6. Jan Swinnen (1936-1956)
 - H.11.4.7. Jozef Wouters (1918-1975 – ‘buiten categorie’)
 - H.11.4.8. Frans Draulans (1956-1984)
 - H.11.4.8.1. Wie was Frans Draulans?
 - H.11.4.8.2. Draulans over de H. Odrada
 - H.11.4.9. Guy Van Dyck (1984-2010)
 - H.11.4.10. Norbert Wauters (2010-...)
 - H.11.4.11. Michel Brasseur (2010-...)
 - H.11.5. Jaarlijkse bedevaart naar de Odradakapel in Balen-Scheps (fotoselectie 2013)
 - H.11.6. Jozef Berghmans over de H. Odrada in “Kerkelijke Bedienaars...”
 - H.11.6.1. Wie was priester Jozef Berghmans?
 - H.11.6.2. Broederschap van Sint-Odrada: regels of statuten
 - H.11.6.3. Broederschap van Sint-Odrada: ijveraarsters in 1946
 - H.11.7. Liber Memorialis van de Sint-Andrieskerk en -parochie over de H. Odrada
- H.12. Odrada-devotie elders in Vlaanderen en Nederland

Deel 4: De literaire wereld over de H. Odrada (door K.M.)

Deel 4.1. De Odrada-verhalen

- H.1. Carolus J. Mangelschots, priester en schrijver (1854)
 - H.1.1. Wie was C.J. Mangelschots? (K.M.)
 - H.1.2. Leven der heilige maegd Odrada
- H.2. August Cuppens, priester en dichter-schrijver (1923)
 - H.2.1. Wie was August Cuppens? (K.M.)
 - H.2.2. Hoe Sinte Odrada ter bedevaart reed
- H.3. Ernest Van der Hallen, dichter en schrijver (1925)
 - H.3.1. Wie was Ernest Van der Hallen? (K.M.)
 - H.3.2. Over de H. Odrada

- H.4. F.R. Boschvogel, schrijver (1980)
- H.4.1. Wie was F.R. Boschvogel? (K.M.)
- H.4.2. Het meisje Odrada van Scheps
- Deel 4.2. De Odrada-spelen
- H.1. Arie Entbroux, toneelacteur (1928)
- H.1.1. Wie was Arie Entbroux? (K.M.)
- H.1.2. “De wonderbare rit – tooneelspel in 3 bedrijven of 8 tafereelen”
- H.2. Jozef De Voght , priester-dichter-schrijver (1949)
- H.2.1. Wie was Jozef De Voght? (K.M.)
- H.2.2. “Sint-Odrada-spel in 5 bedrijven”
- Deel 4.3. De Odrada-liederen (door K.M.)
- D.4.3.1. St.-Odrada-cantate (G.N.-X)
- D.4.3.2. Sint-Odrada, hoog geboren (J. De Voght en R. Veremans)
- D.4.3.3. Maagdeken met den zoeten naam
- D.4.3.4. Wij treden nu nader
- D.4.3.5. O, Maged Odrada, ontvang onze groet
- D.4.3.6. Er stond eens te Millegem aan de kerk
- D.4.3.7. Er staat een kapelleken langs de baan
- D.4.3.8. Litanie en noveen ter ere van de H. Odrada
- D.4.3.9. De Vader in de hemel (uit Macharen)
- D.4.3.10. Odrada, U ter ere... (uit Macharen)
- D.4.3.11. Odrada te minnen (uit Macharen)
- D.4.3.12. O, schoon en suyer Maeght (devotieplaat Macharen, 1699)
- D.4.3.13. Odrada's roem en deugd (Gazet van Moll, 25.07.1891)
- D.4.3.14. Liturgische Hymnen des Mittelalters – De Sancta Odrada

Bijlagen

- B.1. “Verbeeldingen” van de H. Odrada
- B.2. Bibliografie over de H. Odrada

Opgelet:

‘J.J.’ staat overal voor Jaak Jansen

‘K.M.’ staat overal voor Kamiel Mertens

Bericht

De voorstelling van de Odradaboeken gebeurt in **Balen op zondag 20 juli 2014: “Odradadag”**; de jaarlijkse processie met paarden, ponys en ruiters van de Sint-Andrieskerk naar de Odradakapel in Balen-Scheps. (Odrada en haar ouders in historische kelderdracht.) Daar heeft een Odradaviering met eucharistie plaats, zegening van paarden en ruiters, en verering van de Odrada-relikwie. Meer nieuws over de Odradadag spoedig op deze website.